

הארט השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת כי תצא תשפ"ג

גיליון 177

א לעבטיגער שפֿת

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

הקם תקים עמו

פניני הפרשה

"כי תצא למלחמה על אויבך" (כא ו)

במסכת קידושין (דף ל' :) דהכתוב מדבר על המלחמה ביצר הרע. ולאור כך יש לדייק בקרא שכתוב: **"כי תצא למלחמה"**, ולא **"כי תילחם"** וכדומה, דעצם ה'יצאה' למלחמה הוא כבר חלק ממלחמת היצר, וכאמרם (ברכות ה:): **"אמר ר' שמעון בן לקיש לעולם ירגיז אדם יצר הטוב על יצר הרע"**. ובליקוטי מוהר"ן (ב): שהיצר הרע תמיד נוקש באדם ועל האדם להילחם בו, וזהו: **"כי תצא"** – לצאת ולהילחם, והוא ע"ד המובא (סנהדרין עב): **"הבא להרגך השכם להרגו"**.

"כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' א' בידך"

אפ"ל **"בידך"** ענין 'תפילה', וכמובא בליקוטי מוהר"ן (תורה ז) עה"פ (שמות י"ז): **"ויהי ידיו אמונה"**, ותרגומו: **"ירישן בצלוי"**. דבכוח התפילה זוכים ל: **"ונתנו ה' אלוקיך בידך"**. ואפשר להוסיף **"בידך"** גימ' ל"ו דרומז על הצדיקים וכמובא (סוכה מה: סנהדרין צז:). וזהו: **"ונתנו ה' א' בידך"** – כוח התפילה בזכות הצדיקים, וכמובא מעלת תפילתם על בני".

"ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים" (כא יג)

"ירח ימים" – דא הוא ירחא דאלול (וזהר חדש). ואפ"ל דבריו. **"אביה אמה"** (עם התיבות והכולל) גימטריא אלול.

כן אפשר להוסיף דכתוב **"ירח"** ולא **"חודש"** ע"ש ה'ירח' דענינה **"תשובה"** וכדריש (חולין ס: שבועות ט), **"אמר הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמעטתי את הירח"**. ובליקו"מ (א תנינא): **"על כן עשה עמנו חסד וקבע יום הדין ראש השנה בראש חודש"**, שאז כביכול הוא יתברך בעצמו מבקש כפרה, בבחינת **"הביאו עלי כפרה"**, הנאמר בר"ח, ועל כן אין לנו בושה ביום הדין לבקש כפרה, מאחר שהוא יתברך בעצמו מבקש אז כפרה, וזהו הדגשו של **"ירח"** הרומז לתשובה.

"ויסרו אותו ולא ישמע אליהם" (כא יח)

אפ"ל, מכיון דויסרו אותו דהכידו עליו העול בדרך של ויסרו, או אוו התוצאה ולא ישמע אליהם. ובמנות המאמר (נר ג כלב ב) על ענין החינוך: **"לא יכוח אותם ממיד בשוטים וביסורים של דברים קשים, אלא, פעמים יכוף ופעמים יגזים ופעמים יפייס, כפי טבע התלמידים וכפי השעה"**. וכבר הדריכו רבותינו באמרם (סוטה מ:): **"לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת"**.

"והיה עמך עד דרש אחיך והשבות לך" (כב ב)

הנה כבר מובא על פסוק זה, דקאי על התקרבותם של בני ישראל, וכמובא בליקוטי מוהר"ן (קפ"ח) שהצדיק מחזיר את האבדות שנאבדו ע"י העונות, והוא משיבם לאחר שדורשם אם הוא רמאי או לא. ואפשר להוסיף עוד דתיבות **"עד דרש אחיך"**

שנים, והקים דור של צאצאים יראים ושלמים, הוא נספה על קידוש השם בשנות השואה הי"ד.

יצוין הוסיף רבי לוי יצחק: שבתחילה אנשי העיר זלזלו שמקרבים אדם מסוכן, שאין סיכוי שיחזור בתשובה, אך לאחר שזיכה אותם במקווה, וכן הקים 'הכנסת אורחים' בביתו, נוכחו בצדקת דרכם של חסידי ברסלב, המקרבים יהודי כל זמן ששם יהודי נקרא עליו, ואין שום יאוש בעולם כלל, ולא ידח ממנו נידח.

בעצם, אתה עושה לעצמך

ועוד זאת יש לנו לחדד – וביותר כשעומדים לפני יום הדין, דבכך שמזכים את חברינו-מוזכים אנו בעצם לעצמנו אנו, אנו מרוויחים מכך רבות:

היה פעם איש טוב לב, שהודיע: כל הרוצה ללוות מעות יבא וילוהו. רבים באו ללוות ממנו.

כעבור זמן, כשעיין בפנקס החובות – שם לב; שאף שהיטיב עם בני אדם, אין איש שם על לב לפרוע חובתו.

והיה לו מכך עגמת נפש מרובה.

בין הלווים המרובים היה אחד שהפסיד כל מעות ההלוואה במסחר שעשה, לא היה לו לפרוע חובו, והיה לו ייסורים גדולים שאין לו לפרוע חובו, הוא חש שאינו יכול להתעלם מהמלווה הטוב, מלהחזיר את הלוואתו.

אומר ועושה; ומיודעינו בא למלווה ושטח לפניו את סגור לבבו, שאף שהגיע זמן הפירעון – אין לו לשלם כי הפסיד את מעותיו.

בשמוע זאת העשיר, נענה לעומתו באמרו: לא מעותיך המה שמעיקים עלי, כי מה נחשב אצלי 'סך קטן' כזה שאתה חייב לי – נגד 'הסך הכולל' של כל היבעלי חובותי המרובים שמסתכמים לאלפים ולרבות רבים.

אך זאת אבקשך, שתלך ללווי הרבים, ותתבע מהם חובתם. תזכיר להם שהם חייבים לי כך וכך מעות, ואף אם הם לא יפרעו ויסקלו את כל החוב, רק כל אחד יסלק במעט מחובו, הם יעלו עשרות מונים מסך כל הסכום שהתחייב להחזירני, וינכח לך חובך.

והנמשל אומר רבינו (חי מוהר"ן): הבה ונזכר אחרים, נעזור להם בהחזרת חובתם לפני בוראם, ומכך ינוכח גם חובתנו אנו, כי על כן שמח הוא המלווה הגדול בהחזרת החובות של בני עמו ישראל. נצצל זאת המתנה של להאיר ולהשפיע לאחרים לזכויות רבות, ולקראת יום הדין הקרב ובא עלינו לטובה.

שירת הפרשה

לא תראה את שור אחיך או שיו נדחים
הקם תקים עמו את משאותיו הנבדחים.

בְּכֵל דְרָגָה וּמִצֵּב, הִיָּה עִמּוֹ לְעִזְרוֹ וּלְתַמְכוֹ
מִלָּה טוֹבָה, עִידוּד וְהָאֲרֵת פָּנִים לְעִבְרוֹ.

הָשֵׁב אֶת רוּחוֹ הַנִּכְאָה בְּאֶמְרִים נְעִימִים
הוּא מְיַחַל וּמְצַפֶּה לְכֹךָ זֶה עֵינְךָ וְעֵינָדִים.

תְּאַמְצֵנוּ וְתַחַן־קֵנוּ - עַד אֲשֶׁר יָשׁוּב עַל פָּנוּ
בְּאֶהְבֵּת רְעִים וּבְחֻכְמָה - הִקָּם תְּקִים עִמּוֹ.

בפרשתנו יש פסוקים של חסד ועזרה לזולת הטמונים בכמה מצוות, וביניהם: **"לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים, והתעלמת מהם - השב תשיבם לאחיך"**.

בדברי השל"ה הק': אם באבדת ממון, כך הזהירה אותנו התורה, באבדת נפש על אחת כמה וכמה, שאסור להתעלם מהם - אלא: **"השב תשיבם"**, החוזרים לכור מחצבתם, והאר בהם יראת שמים.

גם לנפש כזאת – צריכים לעזוב עמו יחד

ובדברים המתיישבים על הלב בעבודה נעלה זו – מכניס אותנו רבי נתן בערבות דבריו (ליק"ה פריקה וטעינה א טו): דמצות פריקה וטעינה, כשרואה חמור רעהו רובץ תחת משאו – שקשה להגביהו מגודל המשאוי שמונח עליו. דזהו רומז על משאוי העונות, כמו שכתוב: כמשא כבד יכבדו ממני. ועל כן יכול להיות – שיעלה על דעתו לחדול מעזוב לו, בבחינת: וחדלת מעזוב לו.

כי ידמה שקשה להעלותו מגודל המשאוי שעליו. אבל השי"ת רחום וחנון, ע"כ הזהיר ברחמיו: עזוב תעזוב עמו, שאפילו נפש כזאת צריכים לעזוב, לעזור ולהשתדל בכל כוחו להגביה ולהעלותו...

להרים את האדם מנפילתו בכוח האהבה

ומענין לענין באותו ענין, בהמשך דבריו: **"כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו"**: 'חמור' מרמז על חומר ש לאדם שאינו יכול לישא עליו משאוי, עול התורה – ונופל ח"ו. כי צריכים להיות כשור לעול וכחמור למשאוי. ולכך צוותה התורה; לבלי להתעלם ממנו, רק: עזוב תעזוב עמו, לעזור, לקרבו ולהרימו מנפילתו. כי צריך לדון כל אדם לכף זכות. וזהו מצות: עזוב תעזוב, שעיקר המצווה היא האהבה, וכתרגום אנקלוס: 'מישיבך תישביק מה דבלבך עלוהי. כי בכדי להרים האדם מנפילתו הוא רק על ידי האהבה, ע"י שדנים אותו לכף זכות.

לא דוחים ולא מרחקים...

וכה היה סיפורו של רבי לוי יצחק בנדר (דיבורי אמונה): ב'אומן' היה יהודי בשם **"משה צדוקי"** (משה בן צדוק), שהיה רחוק מתורה ומצוות. כשנפטר אביו, הגיע משה לקלוזי לומר קדיש. בשאר בתי הכנסיות בעיר לא נתנו לו להיכנס מפני ימעשיו הטובים, אולם אצלנו לא דוחים ולא מרחקים.

בתחילה אפילו לא הניח תפילין, ואז ניגש אליו רבי יענקל' זייטאמיר באמרו: **"משה, אם אתה כבר נכנס - הנח גם תפילין"**, הדיבורים הפשוטים השפיעו עליו, ואט אט החל לקיים עוד מצוות, לגדל זקן ופיאות. ולא פעם ראהו עם דמעות ליד ה'תהלים', וה'ליקוטי תפילות'. וכשסגרו את המקוואה, אמרת לו: **"משה אתה יודע היטב מה שפעלת בחיך... ראה שיהיה לנו מקווה, זה יהיה תיקון גדול לנפשך (תשובת המשקל)**.

ואף שזה היה מאוד חמור אצל הקומוניסטים, חפר מתחת לאורוות הסוסים שבחצירו חפירה עמוקה ומצא מעין מים, ועשה שם מקווה קרה וקפואה מאוד, באם היו מחממים אותה, היו עולים על כך מגילוי העשן. כן הלשינו עליו פעם, אך כשבאו לבדוק – הצליח להסוות זאת היטב וניצל בניסים. זכה ר' משה לזכות את תושבי העיר במקווה כמה

הַמְשֵׁךְ פְּנִינֵי הַפְּרָשָׁה

בגמטריא 'תרי"ג' (עם ארבעה אותיות ד-תרי"ג) דע"י המצוות שבים ומתקברים אליו ית', וכמובא ש'מצוה' הוא מלשון התחברות (ליק"ה נט"ז ד) דזהו: 'והשבות לו', התחברות מחדש אליו ית' ע"י המצוות.

"לא תראה את חמור אחיך או שורו נפלים בדרך" (כב ד) 'חמור' רומז ל'תורה' ע"ד הכתוב 'ישכר חמור גרם', דקאי על התורה. 'שור' רומז על 'יוסף הצדיק', כדברי הכתוב 'בכור שורו הדר לו' - ענין קדושה.

דבעוברי דרכים - צריכים חיזוק מיוחד בתורה וקדושה. בענין התורה כבר מובא בחז"ל (אבות ג ז) על ההולך בדרך ומפסיק ממשנתו, וכן ישנו ציווי מיוחד של 'ובלכתך בדרך' דשם צריכים התחזקות יתירה, כמובא.

וכן הוא בענין קדושה שצריכים זהירות מיוחדת בדרכים, וכמובא בספה"ק על הא ד'כל הדרכים בחזקת סכנה'. וביליקוטי מוהר"ן (תורה לא) עה"פ 'ההסכן הסכנתו' הדרכים תלויים בשמירת הברית. וזהו: 'לא תראה חמור או שור' - דזהו תורה וקדושה - 'נופלים בדרך'. - ששם נצרכים זהירות יתירה - לבל ליפול ח"ו בכך. ובהמשך הפסוק 'הקם תקים עמו' - שדייקא בדרך יש את התקומה, וכמובא על התיקוני דרכים להעלות ניצוצות דקדושה שם. ובישיחות הר"ן (שיחה פ"ה) שבכל מקום שהאדם הולך לשם יש לו מה לתקן, אך יזהר שלא להיכשל ח"ו.

"ועשית מעקה לגגך" (כב ח)

"גגך" בגמטריא 'הוי"ה', דהא האדם מרכבה לשכינה (סידור האר"י בתפילה לפני התפילה) ולכך יש לו להיזהר דלא יחולל שמו ית' דזהו 'מעקה לגגך'.

וכן אפ"ל ע"פ המובא בהלכה (משנה ברורה א ס"ק ד) על הזהירות בשם הוי"ה שקובעים ב'בית הכנסת' לפני העמוד. וזהו 'מעקה' - שמירה לשם הוי"ה.

וכן אפ"ל ע"ד הפסוק 'לא תשא שם ה' לשוא' וכמובא בזוהר על חומרת הענין של שם שמים לבטלה, וזהו 'מעקה לגגך'.

כן אפ"ל ע"פ דברי ה'נועם אלימלך' על פסוק זה: ד'התורה' נקראת בשם 'גג' דמגנה ומצלי על האדם, 'וצריך שלימודו יהיה בהכנעה, וזהו 'מעקה' לשון עמק והשפלה'. וזהו גם בכאן 'מעקה' - 'השפלה והכנעה אליו ב"ה', וביליקוטי מוהר"ן (קצ"ד) דהאיך אפשר לרצות כבוד בהיכל המלך.

"כי יפל הנפל ממנו" (כב ח)

אפשר לדייק בקרא 'כי יפל' - מכיון שהוא - 'הנפל ממנו', שהוא נפול בעיני עצמו הוא. וביליקוטי הלכות' (ציצית ז ז) עייך התגברות עמלק היה לגרש ולרחק הנפשות החלושות שבשכראל, בבחינת (דברים כה) ויזנב בך כל הנחשלים אחריך, וכדברז"ל (תנחומא תצא י) שכל מלחמתו היה על אותן שהיה הענין פולטן.

"אשר קרד בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך" (כה ז)

ביליקוטי הלכות' דקאי על תפילה שעמלק מכניס קרירות מלהאמין בכוחה. ואפ"ל בדבריו: "קרד בדרך" בגמטריא: 'כח התפילה', דזה עמלק רצה לקרר.

ועוד בדבריו: דעמלק מתגבר ביכל הנחשלים אחריך' - החלושי כוח. ואפ"ל דהר"ת של 'כל הנחשלים אחריך' הם כ"ו כמנין הוי"ה, להראות שהקב"ה נמצא אצלם. והס"ת 'כל הנחשלים אחריך' הם במנין אות 'צדיק' ע"ד: 'ועמד כולם צדיקים', חיזוק שבכל אחד יש נקודת צדיק והקב"ה עמו, ועליו להאמין בכוחו. בתוך ההסתרה - החלישות כוח של עמלק - שם נמצא ומרמוז חסדים ורחמים.

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה כמשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו ז"צ

"כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך" (דברים כ"ג ט"ז)

זמירות שבת במחנה הצבאי של הצאר הרוסי

איש חסיד וירא אלוקים, בנסוף למשמח לבב אנשים - היה רבי אהרן מהעיר קיבליטשי, המכונה רבי אהרן קיבליטשער - שזכה לימים לחתנים מיוחדים מגדולי החסידים, כרבי לוי יצחק בנדר, רבי הירש לייב ליפל, רבי משה מטשנסטטשוב ועוד.

היה זה בתקופת גזירת הצאר הצורך, לגזול צעירי ישראל ולשעבדם ארבע שנים תחת עול הצבא הרוסי. רבי אהרן נלקח אז אף הוא, בהשאירו את אשתו לאנחות, כשתינוקו הראשון שנולד לו זה מכבר מוטל בעריסתו. צערה של אשתו היה לבלי נשוא. אנשי הצאר לא דאגו ולא התחשבו כלל עם משפחות החיילים, והאשה עם תינוקה נותרו לאנחות ללא משען של אב דואג ומפרנס. כיון שכן, כילתה את ימיה ולילותיה באנחה ובבכי.

ואילו רבי אהרן... ה' עמו בכל מקום. בכורח הנסיבות הקשות העביר את ה"בית מדרש" שלו למחנות הצבא האיומים מכל צבאות תבל. הוא המשיך שם בתורה ועבודה כמימים מימה, כשעתה נוספה לתפילותיו אף בקשה זו, שיוציאו הקב"ה מחשכת הגלות הקשה לביתו ולמשפחתו.

במיוחד היה מתמיד בעבודותיו הקדושות בלילות הארוכים, בהיותו ניצב בתפקיד שמירה על המחנה. חתנו רבי לוי יצחק בנדר היה מצוין בבדיחות, שבעמדו על משמרת זו בחשכת הליל, ומן הנדרש היה לצעוק מידי פעם סיסמא לזיהוי - שאג רבי אהרן לתוך חלל הליל הקודר את סיסמתו: שכנתא בגלותא! - - -

פעם אחת נכנס רבו רבי פנחס קיבליטשער לברר את הנעשה בביתו של רבי אהרן המיסור, כשנכנס ראה והנה אשתו עומדת ליד עריסת הבן ובוכה תמרורים על קושי גורלה, והיא בראותה לפתע את הצדיק רבי פנחס שבא לבקרה, נתרגשה ביותר והחלה לשוח את לבה ולבכות את מר גורלה באין תפוגה.

המחזה זעזע עד למאוד את לבו ורבי פנחס פנה אליה, וכה אמר: "עוד תראי שבקרוב ישתחרר בעלך", בהוסיפו על עצמו כי הוא כבר לא יזכה לראותו...

ואכן, כדבריו כן היה. מיד לאחר מכן השתחרר רבי אהרן מהצבא, כשבאותה תקופה שבק רבי פנחס חיים לכל חי.

שחרורו המוקדם נבע מן הסיבה, אשר בבית המלכות נולד בן, ורבתה שם השמחה. בשמחתה פנתה המלכה ואמרה למלך: "אתה מתמוגג בשמחתך, ובאותה שעה מתפתלים מייסורים הרבה מנתינך, שנלקחו לעבודת הצבא בהשארים עוללים רכים, וצערם ללא נשוא". מיד ביטל את הגזירה והפקודה יצאה שכל מי שתינוק לו בביתו, פטור מהשרות הצבאי, ואלו שכבר נתגייסו, ישוחררו.

בהתאם לקראת שחרורו זה, יצא חותנו של רבי אהרן למחנה הצבא בעיר סמוכה, כדי לטפל בשחרור חתנו. הוא הגיע לשם בערב שבת קודש, כשכבר לא היה סיפק בידו לשוב הביתה.

כשהתקרב החותן לתוך המחנה לפגוש ברבי אהרן כבר פרשה השבת כנפיה. הוא התקרב לצריפו של רבי אהרן במחנה, בכדי לבשר לו בשורת השחרור שעדין לא הגיעה לידיעתו. וכבר מרחוק שמע את קולו הנפלא של חתנו המזמר זמירות של שבת במחשכי המחנה הצארי בהתעוררות ודבקות:

"עזרו... עזרו... לשבותים בשביעי... - - - בניגון הדבקות הברסלבי הידוע, בקול שהדהד בכל רחבי המחנה..."

במוציא אותה שבת, כשבקשו לקבל את טופס השחרור, ולפני שהקצין המטפל בכך נתן לו את טופס השחרור, התבטא בבדיחותא ואמר: "את אהר'קע שלנו אתה רוצה לקחת מכאן? המשרה שמחה על כל המחנה! כיצד נסתדר בלעדיך?!" - - -

"ויהפך ה' אלוקיך לך את הקללה לברכה" (דברים כ"ג ו)

הנה הוא מלאך והנה הוא צדיק

היה זה פעם אחת, בעידן שהיה רבינו בחדוותא, נכנס ובא בין אנשיו "בדחן", שנטל רשות מרבינו לבדח דעתם.

התחפש בדחן זה לכומר = גלח, ודימה את עצמו בכל מנהגו והליכותיו לגלח, ויצא. כשלאחר מכן התחפש לצדיק, שקורין "גוטער יוד", ועשה כמנהגם.

ובתוך כך ענה רבינו ואמר: "איהר' זעט וואס אַ מענטש קען פון זיך מאַכן! האט ערשט איז ער ג'ווען אַ גלח, אַט איז ער שוין אַ גוטער יוד" - "רואים אתם מה שאדם יכול לעשות מעצמו! זה עתה הוא היה גלח, והנה הוא כבר צדיק"; כלומר: כי יש בחירה בזה העולם, להתעלות ולהיעשות ממדרגה שפלה וטמאה - להתהפך למדרגה גבוהה וקדושה.

ובדחן זה היה מספר מעשה זה כל ימיו - בשם רבינו.

מן הספר ההוא: ישיבון העתרים | מנצלים את חדש אלול

ילדים יקרים! מנצאים אנו בחדש אלול, חדש זמן שאנו מתכוננים בימים אלו לקראת יום הדין הקרב ובא. הבה ונחשב - אם חלילה יש לאדם משפט קשה מאוד - כמה הוא היה מתאמץ ומשתדל לפני המשפט - לשכר סגורים טובים לזכות במשפט.

ואם חלילה יש לאדם משפט של חיים, כמה הוא לא היה נח לפני המשפט - הוא היה עושה הכל - כדי לחפש עוד סגוריה, עוד למוד זכות בקדי שייצא זכאי במשפט.

וכעת, שאנו עומדים לפני המשפט של ראש השנה, שזה משפט של חיים - כמה יש לנו להשתדל למצא זכויות, עוד ועוד מעשים טובים, הכל בקדי שזנה במשפט לחיים טובים.

היה זה החסיד רבי משה ירוסלבסקי שהיה בעל צדקה גדול, וזאת היה תורם את הסעודות בראש השנה לאלו שבאו להתקבץ לקבוץ הקדוש באומן. והיה אומר: שהוא מבקש מהשם יתברך שיתן לו פרנסה בשפע בכל ימות השנה שייספיק לו גם עבור כל חדש אלול, כדי שיוכל בחדש זה לעסק רק בתורה ובתפילה, ולהיות פנוי עבור ארגון הסעודות בזמן הקבוץ באומן, ולא לעסק לפרנסתו. ואכן זכה לכך, וכל חדש אלול שלו היה פנוי רק לתורה ותפילה, וחסדים.

גם אנו נראים שחדש אלול יהיה פנוי - לחטף מה שיותר זכויות ודברים טובים - בתורה ובתפילה, בחסד ובכל המצוות, וזנחה במשפט הגדול - שיהיה לנו שנה טובה ומתוקה אמן.

אלול

זה הזמן להתעורר ולהטות אוזן לקול קריאתו והכרזתו של חודש זה...

זוית ראָפּה <<